List 36. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. septembra 1878.

Obseg: Naprej, slavenski jug! — Smrt ogršici v ajdi. — Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Šolska letina. — Košuta. — Nov jugoslavensk časnik. — Več svitlobe, več svitlobe! — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Naprej, slavenski jug!

Naprej, naprej, žareči meč osvete,
Slavenski Jug, junaška kri!
Naprej, naprej, postojne serda vnete,
V oserčje zmot, čez reke tri!
Čez reke tri v ostudni stan drakona
Ukaže vam očestva glas,
Zastavljena je tam slavenska krona,
Rešíte jo, je zadni čas!

Sej tujih mej preplavale ne boste,
Slavenska je ta zemlja vsa,
Sirov Madjar o blodnji tmine goste
Preklal jo je v razcepa dva.
In Madjarsag je sercu svete Slave
Že tisuč let strupeni zob,
Izbite ga — in veličanske glave
Pognal bo v zrak slavenski dob.

Ne zabite nesramniga psovanja,
„Nem ember tot“ Madjar velí;
Ne zabite na serbski zemlji klanja
Kovarskiga poslednih dni.
Pobiti so sinovi majke sive,
Zasramovan je svet oltar,
Oskrunjene so vaše čiste dive,
Banata cvet — kervav požar!

Ne zabite Tatranskih bratov slavnih,
Ki rešnika zdihujejo:
Ne zabite krivic viharjev davnih,
Sedajnosti pričina so.
Izročite tlačivniku plačilo,
Kervavi plod nebrojnih muk,
Recite mu, če kaj od več bi bilo:
Dolžan ostal je Svatopluk!

Osveta scer je Božja, pismo sodi,
In sodi prav, ni dvombe več;
Na vekomaj osveta Božja bodi,
Slavenski Jug je Božji meč —
Groziven meč obnašanju barbarskim,
Oskrunjenju slavenskih vad,
Trepet in strah zatiranju madjarskim,
Slobodi pak nevžugan grad.

Naprej tedaj, žareči meč osvete,
Slavenski Jug, junaška kri!
Naprej, naprej, postojne serda vnete,
V oserčje zmot, čez reke tri!
Evropa nej razumiti se vadi
Slavenskiga junaštva glas,
Ker, prej ko se železa ost ohladi,
Bo dela več za nas in vas!

Kaj neki poméni danes ta pesem na čêlu „Novicam“, ki že mnogo let ne prinašajo več pesniških umotvorov, — kako to, da danes s pesmijo na prvi strani zopet stopijo pred svét slovenski? Tako gotovo bode ugibal vsak čitatelj današnjega lista; drugi pa, katerim niso znana dela naših pesnikov, bodo vprašali, čigava je ta pesem, ki tako navdušeno kliče v boj na jugu?

Obojemu vprašanju damo ob enem odgovor.

To pesem, prekrasno politiško pesem, kakor da prav nalašč zloženo za današnje čase, so „Novice“ prinesle že leta 1848. v svojem 41. listu, ob priliki, ko je Jelačič peljal cesarsko armado proti Budapeštu zadušit ondi krvavi punt Magjarov, pobratimov Turških. Da jo danes natisnejo vdrugič, storijo zato, da Slovencem objavijo veselo novico, da oni pesniški velikán — Koseski — ki je „Naprej“ zapel „slavenskemu Jugu“ že pred 30 leti meseca oktobra, obhaja 12. dne tega meseca svoj osemdeseti rojstni dan.

„Novice“, katerim je Koseski od leta 1844. počenši daroval vse svoje prekrasne poezije, ki so jim bile največa dika, spolnujejo tedaj le sveto svojo dolžnost, da spomin srečnega dne, v katerem se je Slovencem rodil toliko zasluženi mož, obhajajo najvredniše s tem, da natisnejo neprecenljivi njegov pesniški biser, ki je prav a tempo sedanje dni, dostavljaje najtoplejšo željo, naj mili Bog nam še mnogo mnogo let ohrani ljubljenca slovenskega naroda in mu okrepčá zdravje s čistim gorenjskim zrakom, ki ga zdaj, oddaljen od soparnega Trsta, vživa v Podbrezji nad Kranjem, kamor mu pošiljemo presrčni klic: Živio, živio naš Koseski!

Gospodarske stvari.

Smrt ogršici v ajdi.

Divja ogršica (wilder Reps) je sila nadležen plevel naši ajdi. Navadno mislijo naši gospodarji, da se iznebé nadležne ogršice, ako ogršično seme prav skrbno izrétajo iz omlatene ajde, da se drugo leto s semensko ajdo ne zaseje zopet na njivo.

Na prvi pogled bi se smelo misliti, da to rétanje je res dobro in morebiti celó edina pomoč; al ni tako. Kdor vé, kaj ogršica zna, ne bo temu pritrdil. Naj povemo, zakaj ne.

Semenska ajda se gotovo že tudi s povrhnim rešetanjem ogršice očisti, ker je pri vejanji med težjim ajdovim zrnjem le grozno malo v kot priteče, ampak veči del ogršice, kolikor je je z ajdo vred omlačene, ostane že pred kupom v prahu ali pa v plévah, in tako se je prihodnje leto gotovo grozno malo ali pa celó nič z ajdo vred na njive sejalo, a vendar je bo po njivah med ajdo veliko videti, in sicer zato, ker je nekoliko prvih ali dolanjih ogrščinih stročičev poprej zrelo kakor ajda, in le ti se radi sprezajo in seme po njivi razspè, posebno če je o žetvi suho vreme, se z žetvo in premetavanjem snopov skoraj polovico najboljšega ogršičnega semena po njivi ospè in raztrese.

Prihodnji mesec bodo kmetovalci ajdovo strnišče večidel za ozimine podorali, vrezana brazda pa bo osuto ogršico zasula, ki bo pod zemljo mirno počivala, ker zavoljo pomanjkanja zraka ne more kaliti. Ko se bo pa spet za ajdo oralo, se bo takrat vrezana brazda nazaj okoli obrnila in tudi veliko zasute ogršice bo še pred ajdovim zrnjem veselo kalilo.

Kdor tedaj ogršico med ajdo po svojih njivah težko gleda, in bi jih nje očistiti želel, temu svetujemo dva veljavniša pripomočka, kakor je pridno retanje ajdovega semena: prvič, ali daj, če se ti ajda ne smili, jo nekoliko pomandrati, ogršico iz nje popléti, dokler še ta cvetè; ali pa drugič, če bi bila ozimina dosti za časa zrela, daj brž po žetvi belega žita svoje njive, katere z ajdo obsejati misliš, v praho preorati, da na vrh vržena ogršica izkalí, in ko boš, če tudi že čez en teden, zopet oral za ajdovo setev, jo boš pokončal, in tako najbolje brez škode svoje njive ogršice in druzega plevéla očistil.

Gospodarske skušnje.

* *Beli petrolej, to je, očiščeni petrolej, kakoršni se upotrebuje za svečavo, namesti rezanja mrjascev.* Ker se veliko nesreč zgodí s tem, če nevedni rezárji režejo za pitanje namenjene mrjasce, svetuje skušen živinorejec v Pražkem kmetijskem časniku, naj se ne dadó rezati mrjasci, ampak daje naj se jim belega petroleja, vsak tretji dan po 30 do 40 kapljic, ob času bukanja (Brunst) pa vsak dan ravno toliko med jed. To olje zaduší (pohotnost) poželjenje po plemenu; prešič vkljub temu zmirom rad žrè, in nevarnost se odvrne, če mrjasec v roke pride takim rezárjem, ki so mojstri-skazi. — Tako piše navedeni kmetijski časnik. Mi nimamo skušenj o tem in pravimo: znabiti, al vedeti se vendar mora, da petrolej, ki so ga pod imenom „štanöl“ naši vožniki prejšnje čase radi dajali konjem, katere je klalo, ni nedolžno olje, kakor laneno ali laško.

Gospodarske novice.

* *C. k. deželne komisije za povzdigo konjereje nehajo.* Po cesarskem sklepu od 20. junija t. l. imajo leta 1869. po deželah ustanovljene „c. kr. komisije za povzdigo konjereje“ koncem tega meseca nehati in s 1. oktobrom na njih mesto stopiti ali posebna društva, ki za konjerejo v nekaterih deželah že več let delujejo, kakor, na pr., na Štajarskem, ali pa da si kmetijske družbe osnujejo poseben odsek za konjerejo. Čeravno se priznavati mora, da so navedene komisije marsikaj koristile za napredek konjereje, so vendar stroški čedalje bolj naraščali po različnih popotninah, in zato je finančni stan Avstrije tudi tù ukazal varčnost. Zato se bodo, kakor gori rečeno, prestale c. kr. deželne komisije nadomestile z drugo in cenejšo napravo, kateri bo ista naloga, kakoršna je dozdaj bila imenovanim komisijam.

* *Ponarejeno deteljno seme* ni domišljija, ampak resnica, o čemur so „Novice“ že večkrat govorile. Priča temu je to, da je nedavno zavoljo prodaje ponarejenega deteljnega semena sodnija v Gičinu na Českem trgovca Henrika P. v preiskavo vzela zato, ker so v njegovem semenu našli blizo 7 odstotkov umetno barvanega, detelji podobnega peska.

* *Svilorеja na Laškem* se je letos prav dobro obnesla; pridelek je obilen in lep po zdravih kokonih; le zakasnila se je za kakih 8 dni. Izredili so svile letos največ iz Japanežkih zelenih črvičev, rumene so večidel opustili. Al cena je silno nizka. Izprva se je kilo najlepših kokonov prodal za 1 gold. 86 kr., pozneje je cena padla na 1 gold. To pa je cena, po kateri se nikakor ne izplača, ukvarjati se s svilorejo.

Šolske stvari.

Šolska letina.

Izviešće o kralj. velikoj gimnaziji u Zagrebu koncem školske godine 1877/8.

Ker je nam Slovencem med mnogim drugim zanimivo pogledati v Zagreb tudi zarad tega, kako stojí ondi s šolami, smo radi vzeli v roke gori navedeno poročilo o gimnaziji Zagrebški.

Na čêlu poročila nahajamo lepo podučni članek pod naslovom: „Jezik materinski“, v katerem profesor Kućak razpravlja poduk materinskega jezika v srednjih šolah. Milo, jako milo je v tem članku čitati žalibog po vse resnične besede pisateljeve, ki pravijo: „Bil je čas in bili so znameniti narodi, katerim ni bilo treba razmišljavati vprašanja, kaj je materinski jezik človeku in kaj je človek proti materinskemu jeziku, ker se je to samo po sebi razumelo tako, kakor se to samo po sebi razumeva, da dete ljubi roditelje svoje in da oni ljubijo otroke svoje, vsaj so to naravni odnošaji“ itd. Žalibog, da so pretekli ti časi in da dandanes živimo v tako nenaravnih, da oče zatajuje sina, sin pa očeta, to je, oče ali sin izneverila sta se prirojenemu jeziku in sta pri nas nemčurja ali lahona, na Hrvaškem magjarona *) itd. — O šolskih zadevah

*) Naj pri tej priliki le memogredé omenimo, da se nismo hoteli spuščati v razpravo jugoslavenskega „književnega jezika“, ki smo jo čitali v slovenskih in hrvaških časnikih. Pred 20 leti se je v „Novicah“ vse to že obravnavalo, — a še danes smo tam, kjer smo takrat bili. „Branislav“ sicer „Novicam“ svetuje, naj poleg druzih časnikov tudi one začnó hrvatsko-srbski pisati, češ, da tako pridemo do literarnega južno-slavenskega jezika. Naš odgovor na to je kratek ta: naj začne komur drago, dobro srečo mu! „Novice“ rade prepustijo to slavo drugim z iskreno željo, da ne opešajo tako

poroča gosp. ravnatelj Fr. Bradaška, da je preteklo šolsko leto bilo v Zagrebški gimnaziji 592 javnih, 16 pa privatnih učencev, po domovini večidel Hrvatov, katere je podučevalo z ravnateljem vred 14 profesorjev, 5 učiteljev in 4 pomočni učitelji (med katerimi je bilo 6 Slovencev: ravnatelj Bradaška, prof. Žepič, prof. Valjavec, prof. Marn, pravi učitelj dr. Celestin, pomočni učitelj Bezenšek). Učni predmeti so bili: veronauk, latinski jezik, grški jezik, hrvaški jezik, nemški jezik, zemljepis, povestnica, matematika, prirodopis, prirodoslovje, priprava filozofije. — Šolsko leto se je izvršilo — piše poročilo — 25. srpnja s svečano službo Božjo in javno delitvijo nagrad (premij), katero je v redutni dvorani poveličalo deklamovanje, petje in glasba. Po takem Zagreb ni, kakor naše cislajtanske gimnazije, opustil starodavne lepe navade, po kateri so se odličnim učencem delile primerne premije. Lepo! slava!

Ozir po domovini.

Košuta.

„Visoko vrh planin stojim,
V veselji rajskem tu živim...“
B. Potočnik.

Pazljivo sem bral v „Novicah“ goropisno črtico „Storžič“, ktero nam je podal naš vrli naravoslovec gosp. Šimen Robič. Nisem si mogel kaj, da sem lezel tudi jaz na njegov vrhunec (18. jul. t. l.). Ne rečem, da bi ne bil razgled krasen, toda, odkar sem bil na Košuti, bi hribolazcem bolj Košuto kakor Storžič priporočal, prvič zato, ker ima na njej oko posebno proti Koroškemu veliko bolj odprt pogled, in drugič zato, ker je pot na-njo bolj zložna kakor na Storžič.

Namen pričujočega sostavka pa je posebno ta, da prijaznega bralca s 6630 čevljev visokim slemenom Košute nekoliko soznanim.

19. dne avgusta t. l. odrinem popoldne ob štirih iz Tržiča. Barometer je sicer začel padati, vendar sem si delal upanje, da ne bo tako naglo slabega vremena. Veselega srca in lahkih nog jo zavijem po spodnji Dolini in v $^3/_4$ ure pridem v ozko sotesko, skozi katero se peni šumeča Bistrica. Čez njo pelje most, ki ga Tržičani imenujejo „Teufelsbrücke“. Ni sicer tako strašen, kakor je ime njegovo, vendar je vreden, da se ogleda. Misli si na obeh straneh visoko pečovje in med njim v skale vdelane lesene tramove, čez katere je most narejen, ki nima od spodaj nobene podpore. Mnogo imen je vdobljenih po skalovji, zraven teh tudi kamnitna ploša plemenitaša Chorinsky-a.

Od tu gre pot navkreber in kmalu prideš k onemu kraju, kjer ni bilo mogoče drugje pota narediti, kakor da se je prevotlila debela skalnata stena. Prikazujejo se ti posamezne „rotarske“ hiše. Naši Spodjedolinci so pošteni in dobri farani, ravno zato, ker so od drugega sveta bolj ločeni. Trpijo veliko, ker si ne morejo s poljedelstvom toliko pridelati, da bi jim ne bilo treba žita kupovati. Nekoliko si prislužijo z ogljem, ki ga v Tržič vozijo, ali z deskami, ki jih v Kranj prodajajo.

Pri Primožiču se deli dolina v dve drugi. Na desno pelje ob Bistrici v Medvode, kjer so zadnje naselbine, na levo pa pod Košuto. Tukaj je pot zavoljo gostega bukevja temna in hladna. Potoček šumljá med vglajenim kamnjem in dela sèm ter tjè precej globoke postanke. Od Primožiča sem v pičli uri prišel v planino Dolžanko. Že se je bil mrak naredil, ko se oglasim pri Lenartovi koči ter prosim prenočišča. Prijazno sem sprejet in dobim vrh tega še skledo tečnega „maselnjeka“ za večerjo. Lepo navado imajo „majarce“, da se vsaki večer v eni koči snidejo in skupaj sveti rožni venec molijo. Tudi ta večer ni zaostal.

Po molitvi se zarijem na hlevu v mrvo. V spanju me prebudi hud veter, ki je hotel odtrgati neko desko na strehi ter jo sukal na vse strani. Potem začne še nekaj šumeti: dež je prišel.

Lahko si misliš mojo obupnost; nejevoljen sem si očital: zastonj si to dolgo pot storil. Pogledam na uro: pol ene je! Saj se zna vendar še na bolje obrniti, si mislim ter se po krajih, kjer sem mraz čutil, s senom zatlačim. Nisem dolgo časa spal, kar začujem piskanje in klic. Prebudil me je moj zgovorni spremljevalec, ki je prišel iz druge koče, kjer je na uro čul in prikladal po noči suha polena pod kotel, v katerem se je kuhalo zelenje za prešiče.

Bilo je $^1/_2$4. Urno vstanem in pogledam proti Košuti. Vrhunec je bil lepo jasen in tudi nebo, akoravno pooblačeno, je dajalo upanje. Za odhodnico skuhamo krepek čaj in odrinemo dalje.

Pot je od Dolžanke naprej precej navkreber in pelje memo nekega kopiša na zgornjo planino v Slevcih. Med potjo vgledamo pod gostim smerečjem kako dveletno telico. Čudno se nam zdi, da še ni vstala in šla za drugimi na pašo. Ko stopimo bližje, vidimo, da je prišla reva v veliko nesrečo. Zadnjo nogo si je zapletla med dve skupaj rasteči smreki in se ni mogla več sama rešiti. Okoli in okoli je vse razkopala in pojedla, še koreninice, kolikor daleč se je stegniti mogla. Se ve da je naša prva skrb ta, da jej pomagamo na noge. Eden pripogne drobnejo smreko v stran in jez jej nogo izvlečem. Toda uboga živinica, kakor se upira in upira, vendar ne more hoditi. Pastir, ki smo ga z gore poklicali, nam pové, da jo že pet dni pogreša. Popoldne je hlapec s konjem po-njo prišel in jo v kripi domu peljal.

Od Slevcev se pot hudo napne; goša zginjuje, le trava in planinske cvetlice poganjajo izmed kamnja. Z vsakim korakom pa se vzdigujejo proti vzhodu vrhovi višje in višje. Visoke stene široke Kočne (8058 čevljev) in čisti vrhunec mogočnega Storžiča (6738 čevljev) se bledo rudečijo od vzhajajočega solnca, le Košuta se še ponosno odmikuje in mi, ki smo poprej mislili, da bomo vsaki hip stali jej na glavi, moramo še marsikako stopinjo narediti in si večkrat pot obrisati raz čelo.

Al poslednjič je zaželjeni namen srečno dosežen. Ura je $^1/_2$8. Poplačan je trud z veličastnim razgledom po ravninah in gorovji. Vsa Šentanska dolina nam je pod nogami in v njenem koncu nam samotna cerkvica sv. Ane prijazno nasproti leskeče. V obilnih ovinkih gledamo cestni klanec Ljubelski in vsa pot, ki smo jo iz Tržiča gori obhodili, je razgrnjena pred očmi. Daleč doli za sv. Joštom se kaže prostorno Soriško polje, in ker je ponočni dež zelo prevedril atmosfero, smo videli s prostim očesom majhno ladjico, ki se je zibala po Blejskem jezeru. Na Koroški strani se odpira vsa Dravska dolina od zgornjekoroškega trga Paterniona do Rožeka, pred nami se blišči Celovško jezero, na njegovem koncu pa glavno mesto dežele.

In poglej zdaj krasni skalnati cirkus proti zahodu! Ponosni velikán, katerega mi še imenovati ni treba, straži nad svojimi sosedi: Mangartom, Prisankom,

---

kmalu, kakor je opešala dr. Razlagova „Zora“, da že davno ni duha ne sluha več o njej. Gospôda! Če hoče veliki narod slovanski imeti občni literarni jezik, naj so mu izgled Nemci, Francozi, Italijani, ki vsi imajo le po en literarni jezik, ne pa južna in severna in Bog vedi kakošna še druga narečja. Kateri pa naj bode slovanski vzajemni jezik, to nam je razložil nedavno častiti naš dopisnik iz Rusije.

Vredništvo.

Razoro, Špikom in nad bliščečimi vrhovi, ki stojé mirno in trdno za poraščeno Jelovico. Prav pred menoj pa se vzdiguje v nebo strmeča Begunšica; za njo molé Stol, Golica, Kepa, Dobrač v zračne višave! „Domine, Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra!“ „Gospod, Gospod naš, kako veličastno je tvoje ime po vsi zemlji!“ — tako zakličem s kraljevim pevcem strmeč nad veličastvom, ki se je pred obličjem razgrnilo!

Težko mi je bilo ločiti se od kraja, kjer sem pozabil vse pozemeljsko ter s hvaležnim srcem pobesil oči pred Stvarnikom vsegamogočnim!

Nazaj gredé se je vstavljalo oko nad zapuščenimi krasoticami, ki se razcvitajo in vené na golem skalovji. Nekatere sem seboj vzel in domá zasadil. Pa če tudi niso zamrle, vendar nimajo pravega veselja po koncu vzdigovati nedolžnih glavic. Prestavljene s svojega visokega domovanja pobešajo se žalostno proti zemlji. O očino zeljše, o očino zeljše! Tvoji zapušenosti je podoben marsikateri zemeljskih popotnikov, ki v tujem kraji zamišljeno pred seboj zre in išče tolažbe. Čuti, da nima tukaj obstoječega mesta in zato s teboj vred žaluje v nižavi hrepeneč po domačiji, ki ga čaka še više kakor so skalnati vrhovi — gori nad oblaki!

J. Lavtižar.

Nov jugoslavensk časnik.

Na Hrvaškem Primorskem v Šušaku je začel 1. dne t. m. izhajati časnik pod naslovom „Sloboda“, list za politiko in narodne interese. Izhajal bo po trikrat na teden po celi pôli, cena mu je 1 for. na mesec.

Politične stvari.

Več svitlobe, več svitlobe!

Mnogokrat smo se že čudili Andrasyjevi unanji politiki, z nami vred tudi vsak pravi Avstrijec, al še danes — po vseh skušnjah v Bosni — ni nobena reč tako temna, kakor njegova politika. Res ni treba in bi gotovo tudi dobro ne bilo, če bi vsak dan dal že naprej razbobnati, kaj je njegov namen, in če bi politično svojo kuhinjo imel na javnem trgu med steklenimi stenami, — al take tmine, kakor je ta „camera obscura“, v kakoršni Andrassy še zdaj svoje politične naklepe kuje, vendar ne morejo odobravati narodi Avstrijski, ki imajo gotovo pravico, poznati cilj njegove politike.

Pa vsaj bi mirno čakali, kaj bo Andrassy skuhal, — če ne bi nas vznemirjale že stare skušnje, če bi se ne bali, da ne bi nekega jutra prišla na svet kaka politična spaka v podobi „pogodbe s Turčijo“ — neugodna za Avstrijo. Vsak človek zdaj že vé, da firme „Turčije“ ni več, ta je falirala, tedaj tudi ne more držati nobenih pogodeb, nobenih obljub, če prav bi jo bila volja; to kažejo zadnje dogodbe, o katerih bi le želeli, da bi pri blamaži Andrassya imel škodo le on sam. Ker je pa vse to stalo veliko drage krví Avstrijskih junakov, in ker ne gré, da bi zmote diplomatov popravljale se s krvijo ljudstev, bi vendar radi vedeli, kam veslja Andrassy, in to tem bolj, ker so zadnji čas nekatere politične trombe jele oznanovati svetu, da Andrassy misli skleniti s Turčijo neko pogodbo, po kateri bi Avstrija, pomirivši in vredivši Bosno, dala jo zopet Turčiji nazaj, z drugimi besedami: da Avstrija ima biti le žandar Turčije!

Ta novica, čeravno jo prinašajo najveljavnejši unanji časniki po telegrafičnih poročilih iz Dunaja, se nam pa vendar, kakor smo že zadnjič rekli, tako nenaravna in neverjetna zdi, da jo za zdaj samo le zapišemo. Če Andrassy res kaj tacega storí, no! potem vemo, pri čem da smo.

A vendar nemogoče vse to ni. Le poglejmo, kaj se godí na Ogerskem, domovini Andrassyevi, kjer župani protestirajo zoper vladne ukaze, da naj se priprega daje za vojne vozove v Bosno, — kjer okrajni zbori zahtevajo, da se Ogerski vojni oddelki iz Bosne nazaj pokličejo, — kjer toraj le malo manjka do očitnega upora. Saj so najodličnejši Magjarski politikarji celó v javnih taborih protestirali zoper Avstrijsko politiko v Bosni, in narod Magjarski jim je iz polnega grla kričal „eljen!“

Grof Andrassy je Magjar, zato nas skrbí po pravici, da ne bi poslušal le glasov iz svoje domovine in pri tem pozabil na vse drugo.

Iz teh vzrokov želimo bolj jasne politike Andrassyeve, več svitlobe!

Mnogovrstne novice.

* *Zdravilo zoper steklino* je objavil 82 let stari gozdar Gastel v „Leip. Ztg.“ s sledečimi besedami: „jaz zdravila, ki je mnogokrat pomagalo od steklega psa popadenim ljudém, nočem seboj v grob nesti“. Gastelnovo zdravilo je to-le: vzemi vročega vinskega jesiha in mlačne vode, izperi s tem rano prav čisto in jo potem suši; zatem vlij nekoliko kapljic klorične kisline na rano, kajti rudne (mineralične) kisline omečijo strupene sline. — Tako priporoča omenjeni gozdar svoje zdravilo zoper pasjo steklino, češ, da je mnogokrat pomagalo. Zravila taka poznajo zdravniki že davno, pa tudi to vedó, da nimamo nobene gotove pomoči zoper to grozno bolezen. Žgati rano gotovo najbolj uniči strup steklega psa, in veliko bolje kakor izpiranje rane z razjednimi kislinami. Al trditi, da je to ali uno zdravilo pomagalo, je velika pomota zato, ker skušnje učijo, da hvala Bogu med 25 od steklega psa popadenimi ljudmi se steklina navadno le enega človeka prime.

Naši dopisi.

Iz Rusije 12. avgusta. —η. — (Konec.) — Mi konstatiramo samo prve rezultate kongresa. Turki so zgubili od svoje lastnine več kot nadpolovico Balkanskega polotoka. Samostojnost Srbije in Rumunije je objavljena, samostojnost Črnogore formalno potrjena. Meje kneževin so razširjene. Bosna in Hercegovina ste vzeti Turški administraciji in osvobojeni od odrtije. Bolgarija na severu od Balkanskih gor je postala avtonomna kneževina, zvezana s Turčijo samo po davku. Večidel južne Bolgarije je združen pod imenom „vzhodne Rumelije“ v eno provincijo z administrativno avtonomijo in s kristijanskim namestnikom pod nadzorom Evropejskih držav. Ostalim provincijam Turčije se bodo dale ustave, načrtane in vpeljane s pomočjo delegatov Evropejskih držav. Kar se tiče same Rusije, je jej vrnjen v Evropi tisti del zemlje, kateri je bil od nje odrezan po Krimski vojski, in ona se je tedaj spet pomaknila naprej do Donave. V Azij i smo mi pridobili cel nov teritorij z važnimi strategičnimi pozicijami, ki delajo ondi nas in naše razvitje varne.

Krivično bilo bi preveč poviševati, pa tudi krivično bi bilo preveč poniževati te rezultate.

Res da ti rezultati še daleč niso taki, do katerih bi imela Rusija pravico po tolikih žrtvah in po tako slavni vojski; oni se celó ne vjemajo popolno z interesi vshoda in Evrope, kateri bi mnogo pridobili s tem, ko

bi se Turška kriza razrešila radikalno. Ne dá se tajiti, da Berolinski traktat ima slabe strani. Najmanj more prestati kritiko to, da se je preveč oziralo na geografične in politične, a premalo na etnografične pogoje. Ruska vlada je svetovala druge osnove razmejanja, bolj racijonalne in pravične, namreč po principu narodnosti, kateri bi dajal vsem narodom polno svobodo k razvitju, vsacemu v svojih predelih. Ali k nesreči je ta princip bil zavržen!

Vendar vse odvisí od tega, kako bodo izpolneni sklepi kongresa.

Ne moremo si kaj, da bi ne ponovili: vsa težava, ki je napoti razrešenju vshodnega vprašanja, se imenuje, ne Turčija, ampak Evropa. Naj bi bilo vshodno vprašanje težko samo po sebi, kakor hoče, omikani narodi Evrope imeli bi dovolj moči ga razrešiti. Ali vpliv Evrope na vshod je vedno paraliziralo čuvstvo vzajemnega nezaupanja in nevošljivosti Evropejskih kabinetov. Ko bi se države združile k občnemu trudu, da bi se utrdila načela kongresovih sklepov, da bi v teh načelih narodi vzhoda imeli izhodno točko bodočega razvitja, tedaj delo kongresa ne bilo bi brezplodno ne za Evropo, ne za vzhodne narode. Ruska vlada, ko se je po dolgih skušnjah prepričala, da solidarnost in soglasje edino pelje k miru in k sreči vzhodnih kristijanskih narodov, se je do zadnjega držala miroljubja. Zdaj bo njena naloga, gledati in paziti, da ne propadejo vspehi dosedanjega truda.

Rezultat našega dosedanjega prizadetja ni malovažen. Traktata 1856. l., tega spominka političnih strasti, katere so porodile krivično (Krimsko) vojsko in krivični mir, — tega akta, ki je vrgel Rusijo v položaj nedostojno velike države in 22 let vezal roke kakor Rusiji tako vsej Evropi, Turški vladi pa dajal prestopno varnost, in netel vedne zmešnjave do poslednje vojske, — tega traktata, katerega so vsi prestopali in najbolj tisti, ki so ga vstvarili — ni ga več. Zmagonosne Ruske armade so ga raztrgale, Berolinski kongres ga je izpisal iz zgodovine. Rusija je dobila polno pravo paziti na rezultate svojega truda; ona ne privoli, da bi jih kdo uničil.

Sicer pa, kar se je delalo zdaj pred našimi očmi, to se je delalo vselej ob času naših vojsk s Turčijo. Pri vseh naših vspehih nikdar nam niso dali izpolniti naše naloge temeljito. Vselej je bivalo tako, da smo se ustavljali pred nepremagljivimi težavami, pred trdo steno interesov in strasti, katere so zbujali naši vspehi. Vendar z vsako vojsko smo stopili za korak bliže k svojemu cilju. To je nit osode, slavna nit, potegnjena po vsi naši zgodovini, le-ta nit nas bo neogibljivo pripeljala k cilju naše zgodovinske misije — k osvobojenju kristijanskega vzhoda.

Otomanska država je stopila v novo fazo razmer h kristijanski in omikani Evropi. Ako bo ona šla po novi poti, ki se jej je odprla, z odkritosrčno željo, točno izpolniti pogoje, ki garantirajo avtonomijo njenih kristijanskih podložnih, onda se bo pred njo odprla srečna bodočnost. Rusija, ki ima na svoji široki zemlji milijone muzulmanskih podložnih, katerih vero varuje, ne bo nevarna Turčiji, ampak bo lahko njena najboljša prijateljica, sicer pa Turčija sama podpiše si svojo obsodbo. Ruska vlada ne bo nehala si prizadevati, da jo obdrži na tej poti. Ona bo, kakor do zdaj, tako tudi za naprej skušala privleči Evropo k skupnemu delu in bo točno izpolnjevala svojo dolžnost.

Priznati se mora, da je Rusija svojo nalogo izpolnila pošteno in možko. Ona ni mešetarila s svojimi vspehi. Iz čuvstva vernosti, katero jo veže s svojim vladarjem, je ona zajemala nepremagljivo moč, katera jo je pripeljala k zmagi in katera jej bo povrnila žrtve. Taka čuvstva so lastna samo velikim narodom.

Niso tedaj zastonj prelivali svojo kri hrabri naši vojaki v bitvah v Bolgariji in Armeniji, na nasipih Plevne in na stenah Karsa, v jarkih Šibke in na ravninah Rumelije. Ni ne zastonj nosil Ruski narod brez mrmranja veliko breme vojske, mlad in star je dokazal čudovito zatajevanje samega sebe, katero izvira iz vere, patriotizma in človekoljubja; na zastonj je on, zmeren po veliki zmagi, podvrgel pravice zmagovalca pod više interese občnega mirú in solidarnosti.

Te žrtve so že prinesle plode in jih še več prinesó v bodočnosti.

Na milijone ljudí je prejelo svobodo, — nov svet, svet kristijanski je poklican v življenje in napravljen na pot omike. Nov svet je ozaril mračne globočine vzhodnega carstva, ki so skrivale v sebi toliko neznanih nadlog, toliko nezmernega trpljenja, toliko skelečih ran, katerih ločitev, zadržana toliko stoletij, je zdaj le še vprašanje časa.

Dasiravno ni še vse storjeno, dasiravno so se v delo vmešali nezaupnost, predsodki, politična nevošljivost, materijalna samogoltnost, borba strank, vendar mora vsak priznati, da storjeno je že mnogo. Rusija se lahko ponaša s priznanjem, da ona je največ pomogla, delo pripeljati do konca izprva s svojim velikodušjem in določnim delovanjem, potem pa s svojo umerenostjo. V letopisih svetovne zgodovine njeno delo zasluži na veke biti zapisano z zlatimi črkami. Berolinski kongres je le počitek, oddihlej na težki poti, katera pelje do tistega nepremakljivega cilja, ki mu ga je pokazala previdnost Božja. Na ti podlagi Rusija zajema iz prošlosti zaupanje v bodočnost.“ —

Iz mojih dopisov morda mnogi čitatelji sklepajo, da Rusija ne odobruje Andrassyeve politike in da se ne sklada z Rusko politiko to, da Avstrija zasede Bosno in Hercegovino. Določen odgovor na to se čita v tej izjavi Ruske vlade privedeni iz „Praviteljstvennega Vestnika“. Z Rusko politiko se je že iz prvega začetka homatij na Balkanskem polotoku skladalo, da se imenovani deželi združite z Avstrijo, a z njeno politiko se ne sklada hinavstvo in zvijača! Ko bi bila Avstrija takrat vzela ti Turški deželi, ko jej je Rusija to predlagala, bilo bi se veliko manj krvi prelilo v Bolgariji pa tudi v Bosni. Al Avstrija se je raje z Anglijo potezala za celotnost in samostojnost Turčije, a zdaj, ko je Rusija, vkljub vsem Andrassyevim in Bekonsfildovim mahinacijam, sijajno potolkla Turke in kristijane osvobodila, zdaj Avstrija hití z Anglijo razdeliti Turčijo. To je, kar se Ruskemu narodu ne dopada, — to je, kar bo zgodovina strogo obsodila, — to je to, kar blagoslova Božjega ne bo prejelo. Škoda le, da se slovanska kri zastonj preliva!

Iz Istre 23. avg. (Konec.) — Ni se pa čuditi, dragi sosedje Slovenci, če Italija slovansko Istro kot en kos „neosvobojene Italije“ po taborih zahteva, kajti tujec, ki pride v Istro, prav lahko misli, da je ona od pamtiveka Italijanska provincija pod Avstrijo. V slovanski Istri namreč je v vseh uradih, političnih, sodniških, poštnih in celó občinskih *) službeni jezik italijanski, o slovanskem ni duha ne sluha. Edino Božja beseda v cerkvah oznanuje se ljudstvu še v njegovem jeziku. Pa še tukaj nekateri „dušni pastirji“, ki Slovana ljubijo, kakor turčin kristijana, ubogemu Slovanu

*) Častno izjemo dela občina Kastavska v Liburniji. Ondi se po božjem in naravnem pravu uraduje vse v domačem, narodnem jeziku. Zato je opazka „Naše Sloge“ od 16. avg. v list 16. pod „odprtim pismom“ neopravičena. Pis.

njegov lepi in gibčni jezik kvarijo, da je joj! — Po uradih namesteni so tu pa tam celó c. kr. uradniki, ki razen italijanščine nobenega druzega jezika ne znajo. Kakor z uradi, taka je tudi s šolami. Ne zavidam sicer mali peščici Isterskih Italijanov niti državne italijanske gimnazije v Kopru, niti komunalne italijanske gimnazije v Trstu tudi ne zavidamo jim više italijanske realke, ki jo imajo na državne stroške v Piranu, kličem v spomin le strašno, v nebo vpijočo krivico, katera se slovanskemu ljudstvu v Istri godi v tem, da so celó ljudske šole med čisto slovanskim prebivalstvom po Istri — italijanske, ki jih Slovan s svojimi slovanskimi žulji vzdržuje! — Ker so toraj, kakor sem rekel, c. kr. uradi italijanski, šole*) tudi italijanske, kako hočete, da pohlepna in lačna „blažena" Italija ne bi smela misliti in verjeti, da ima Istra le zgolj Italijanske stanovalce, katere „tuja" Avstrija vendar le v njihovem narodnem jeziku odgojuje in vlada? — In vendar Istra je in ostane Slovanska, naj se Laška žaba še tako po taborih napihuje in repenči. Če ne verjame, naj le pride in poskusi vzeti si jo, videla bo gotovo, kakove pesti ima slovanski Istran, pravi in starinski njen posestnik! Isterski Slovan začel se je dramiti; žalostno je le to, da nima rodoljuba domačina, ki bi mu bil vodnik! — Zato nas je zeló razveselila novica, da hoče Tržaško politično društvo „Edinost" razširiti svoje politično delovanje tudi na zapuščeno Istro in na Kvarnerske otoke. Veče dobrote imenovano društvo gotovo ne more skazati zapuščenemu Isterskemu bratu Hrvatu, kakor to, da mu ponudi svojo pomoč. Naj bi le kmalu začelo svoje delovanje! Nadjati se je v mnogem obziru najboljšega vspeha. — C. kr. viša gimnazija v Pazinu imela je letos prvikrat 8. razred, v katerem so bili 4 učenci. Trije mislijo, da so Italijani, eden se je čutil Slovana. Ti so prvi na tem zavodu skušnjo zrelosti delali. Trije Italijani so jo prestali, eden z odliko, četrtemu, Slovanu, je nepričakovana britka nevšečnost, o kateri se zdaj še očitno govoriti ne more, zrelostni izpit pri pismenih nalogah pretrgala. Gimnazijalni mladeži delí država že več let po 1200 gl. podpore, ki se med potrebne, pa vredne učence razdeluje. Tudi štipendij ni manjkalo. Nekaj je državnih, nekaj škofa Ravnikarja, nekaj druzih štipendij. Tudi privatnih dobrotnikov učeči se mladeži ni manjkalo, med katerimi se sveti posebno imé milostljivega škofa Dobrile, znanega rodoljuba in prijatelja učeče se mladine. Sploh so učenci v vsem skupaj prejeli 2833 gold. podpore. — Kakor statistični pregled kaže, imela je gimnazija z razredom za pripravnike 129 učencev. Po narodnosti je bilo 6 Nemcev; 76 (!) Italijanov, 37 Hrvatov in 2 Slovenca. Škoda, da sl. ravnateljstvo ni dalo natisniti tudi imenika učencev po zgledu drugih gimnazij, da bi se vsaj videlo, koliko je pravih Italijanskih imen med 76 Italijanskimi učenci.

Iz Gradca. — Prihodnjo nedeljo, 8. dne t. m., se bode tukaj z veliko slovesnostjo odkril spominek, ki ga Štajarska dežela stavi nepozabljivemu svojemu pokrovitelju, svetlemu nadvojvodi Joanu, katerega mi Štajarci po pravici smemo imenovati svojega deželana, ki je med nami mnogo mnogo let živel, ves nam naklonjen kakor oče svojim sinom. Slavnostni komitè je načrtal navedeni slovesnosti sledeči program. V soboto zvečer gre vojaška godba po mestu, naznanovaje svečanost prihodnjega dne. V nedeljo zarano zopet vojaška godba prehodi mesto. Slovesno odkritje spominka se začne ob 11. uri, ko dospejo povabljeni gostje in uniformirane korporacije na mesto spominka, z godbo cesarske pesmi in popevanjem slavnostne pesmi „Zur Ehre Gottes" (na čast Božjo), ki jo poje nemški Štajarski „Sängerbund". Po odpeti pesmi se očitno bere pismo o napravi spominka; zdaj se spominek odkrije, deželni glavar ga izročí mestu Gradcu, izročitev sprejme župan; potem se izročilno pismo podpiše in pod spominek vzida. Ko bode vse to končano, gredó zbrani gostje okoli spominka in ga ogledajo, med tem pevci pojó zbor „Hoch vom Dachstein", z godbo cesarske pesmi je slovesnost pri kraji. — Štajarska dežela je dolžnost svojo spolnila, da spominek stavi možu, ki bode na veke živel v spominu Štajarcev, ki pa niso samo Nemci, temuč tudi Slovenci, katere vse je nadvojvoda Joan, če tudi je v Frankobrodu malo časa fungiral kot „deutscher Reichsverweser", z enako ljubeznijo objemal. Spodobilo bi se zato v tem obziru, da bi nemškim slavnostnim pesmam se dodala tudi ena slovenska, — a kdo od „festkomiteta" ima srce za to, za kar je srce imel ranjki nadvojvoda — srce za narod slovenski? Žalibog, nobeden!

Slap v Vipavski dolini 31. avg. (*Veliko kmetijsko tombolo*) napravi kmetijska podružnica v Vipavi prihodnjo nedeljo 8. septembra, s sledečimi dobitki: 1. Tombola: velik stroj za turšico žuriti, vrednosti 40 gold.. 2) Činkvina: grozdni mlin z roblalno mrežo, vrednosti 30 gold. 3) Kvaterna: holandski filtrirni aparat za vina čistiti, vrednosti 26 gold. 4) Terna: zbirka vrtnarskega, to je, sadjerejskega orodja, vrednosti 26 gold. 5) Druga amba: dva velika meha za grozdje žvepljati, vrednosti 5 gold. 6) Prva amba: panj čebel, vrednosti 5 gold. Kartelca stane 20 kr.; pričetek tombole točno ob 5. uri popoldan. S tombolo v zvezi bode razstava in poskušnja nekaterih vin deželne vino- in sadjerejske šole, in pa razstava raznega v Vipavi rastečega grozdja.

Ob dveh popoldan bodo stali v Vipavi prav po ceni vozovi tistim gospodom tujcem na razpolaganje, kateri si želijo deželno vino- in sadjerejsko šolo na Slapu in njeno kulturo ogledati. Listki za vožnjo dobili se bodo v vinski in grozdni razstavi.

Zvečer bode v čitalnici gledišna igra s petjem in plesom. Po igri pa skupni obed članov kmetijske podružnice Vipavske.

Iz spodnje Idrije 28. avg. B. L. (*Čudna prikazen.*) Naj oznanim „Novicam", da nam je voda Idrijca pretekli teden v spodnjo Idrijo in v spodnjo Kanomljo pripeljala veliko rib. To se je pa tako zgodilo. V nedeljo 18. avgusta zjutraj ob pol 6. uri je Idrijca prav črno motna pritekla, popoldne po 3. uri, ko ljudje iz cerkve od Božje službe gredó, zapazijo pod mostom nenavadno veliko rib. Eden vrže kamen med-nje, al one ne bežijo, le malo se umaknejo. Iz tega so spoznali, da so ribe omotične. Drugi dan, 19. avgusta, so pa nekatere ribe že postrani na vodi ležale, tako, da so jih odraščeni otroci in drugi z rokami lahko vjeli. Še celó dva voznika iz Železnikov sta si za južino nalovila več rib, ki so ob kraji Idrijce omotene ležale. Tako smo tisti dan toliko rib tukaj povžili, da toliko še nikoli.*) Pobrale in polovile so se vse velike ribe po Idrijci od fabrike do Tominskega okraja, le majhne kapeljne so mrtve v vodi ležati pustili. Do leta 1870. sta imela stare pravice za ribštvo po Idrijci le c. kr. rudarski svetovalec (Bergrath), od Divjega jezera (Wildensee) pa do mosta pod cerkvijo M. B. v spodnji Idriji, od mosta naprej do Tominskega okraja pa po starem daritnem pismu župnik v spodnji Idriji. Sedaj

*) Pazinska državna gimnazija je nemška. Pis.

*) Nas bi pa veliko bolj kakor množino rib mikalo zvedeti, ali povžitek že na pol mrtvih rib nič ne škoduje zdravju in ali nikogar ni, ki bi tako pojedino zabranil?! Vred.

je pa ribji lov naša c. k. gozdarska gosposka prevzela. Kako, ne vem; vsaj mi ni znano, kaka da so stare pravice ob svojo veljavo prišle. Se bo li gozdarska gospóska za škodo rib kaj pritožila ali ne? — Radovedno pričakujemo, kako da bodo gospodje profesorji vodo Idrijco presodili, ali jo za škodljivo živini proglasili ali ne? Kmetje imajo dosti skušinj, da ob vodi Idrijci prav nič drobnice (ovác) rediti ne morejo, in krave jim pa večidel le mrtva teleta delajo.

Iz Krke. — Pri novih volitvah občinskega starešinstva so bili izvoljeni: za župana Janez Skubic, posestnik iz Osele, za svetovalce pa Janez Košak, posestnik iz Leševja, Jožef Hribar, posestnik iz Gmajne in Ignacij Bregar iz Snojil.

Iz Žužemberka. — 20. avgusta smo imeli nove volitve; izvoljeni so bili: Jožef Kusman, posestnik v Žužemberku, za župana, — za 1. svetovalca France Pehani, posestnik iz Žužemberka, za 2. Janez Skočir, posestnik iz Prapreč, za 3. Jakob Klinc, posestnik iz Žužemberka, za 4. Jakob Turk, posestnik iz Žvirč, za 5. Mihael Pečjak iz Plešivce, in za 6. svetovalca Dominik Derejani, posestnik iz Žužemberka.

Iz Ljubljane. — Tudi Kranjski deželni zbor se prične prihodnji teden, 12. dne septembra. Začetek mu je napovedan 12. septembra ob 11. uri; ob 10. uri pa je slovesna velika maša v stolni cerkvi.

— *Iz seje družbe kmetijske 1. sept.*). C. k. deželna vlada je naznanila družbi kmetijski sklep cesarski od 20. junija, po katerem ima nehati tudi c. k. Kranjska deželna komisija za konjereje, zato naroča družbenemu odboru, naj nasvetuje, kako bi se dala nadomestiti dozdanja komisija. Odbor svoj nasvèt kmalu predloži vladi. — C. k. deželna vlada želi od družbe zvedeti mnenje, kedaj so teleta ugodna za klanje, da ne škoduje to zdravju. Tudi na to vprašanje se bode kmalu odgovorilo, poprej pa se bode mestni mesogled vprašal za njegovo mnenje. — Sklenilo se je razpisati od sl. ministerstva kmetijstva dovoljene premije za marljivo zasadbo gozdnega drevja, za umno obdelovanje senožet in dobro planinsko gospodarstvo. — Gosp. odbornik Seunig je bil naprošen, da gre na gornje Štajarsko nakupit Muriških juncev, gosp. odbornik Lasnik pa, da gre na Koroško kupit Belanskih juncev, skupaj za 2450 gold., ki jih ima družba iz letošnje državne subvencije. Belanska živina (rdeča) se bo prihodnji mesec v Kranji, Muriška (siva) po v Ljubljani po očitni dražbi prodajala. Ker je predstojnik, kmetijske podružnice Bohinjske gosp. župnik Mesar odboru na prodaj ponudil posebno lepega junčeka čistega Belanskega plemena, družba ga pa zato ne more kupiti, ker je junček še le pol leta star, tedaj za letošnji prodaj za pleme ne še pripraven, je odbor v današnji seji sklenil, to naznaniti v današnjih „Novicah“, da bi lepo živinče kupil kak gospodar, ki more ž njim za pleme čakati vsaj še polleta. — Vsled vabila sl. deželnega odbora, naj bi se ž njim združila družba kmetijska pri svečanosti, ki bo v nedeljo v Gradcu, ko se bo svetlemu najvodvodu Joanu odkril spominek, je odbor povabil nekoliko odbornikov k tej udeležbi.

— Gosp. vitez Gutmansthal je na vabilo centralnega odbora ravnokar naznanil, da bode pri slovesnosti Joanovega spominka v Gradcu rad zastopal družbo kmetijsko.

— (*Iz seje deželnega odbora 31. avg. in 2. sept.*) Predlogu za definitivno potrjenje učiteljice Emilije Gusel na ljudski šoli v Krškem je deželni odbor pritrdil. — Na poročilo muzejnega kustoza o izkopanih grobovih in starinah iz starodavnih časov pri Vačah je deželni odbor dovolil primerno zalogo za nadaljevanje izkopavanja. — Sklenilo se je, da se prihodnjemu deželnemu zboru, ki se začne 12. dne t. m., stavi nasvèt, da se pri deželnem stavbinem uradu v pomoč deželnega inženirja sistemizira služba še enega stavbinega uradnika. — Pri slovesnem odkritji spomenika ranjcega nadvojvode Joana v Gradcu 8. dne t. m. bode deželni glavar vitez Kaltenegger deželni odbor zastopal.

— (*Z gruntnim davkom preobloženi deželi Kranjski*) je na podlagi cesarskega ukaza od 31. decembra 1864. leta c. k. finančno ministerstvo za letošnje leto zemljiškega davka s cesarskimi dokladami odpisalo 69.547 gold. 92 kr. Odpisi so za vsak davkovski okraj posebno odločeni.

— (*Uspeh velike zabave v podporo sirotam v Bosno odšlih reservistov*), ki ste jo napravili narodni družbi „Čitalnica“ in „Sokol“ v Ljubljani, je bil ta-le: Vstopnine 245 gold., dohodek loterije 232 gold., po gospéh Murnikovi in Žarnikovi nabranih 166 gld. 90 kr., skupnega dohodka 633 gold. 90 kr. Skupni stroški so znašali 123 gld. 40 kr. Toraj je ostalo čistega dohodka 510 gld., ki se je izročil deželnema odboru.

— Kako je o Turkih „rajtengo brez birta“ delal grof Andrassy, ki je za vse bolj vstvarjen, kakor za mesto ministra vnanjih vprav, vidi se žalibog prejasno iz tega, da še več tisoč vojakov mora v Bosno in Hercegovino, da zadušijo upor Turški. Naša dežela pa trpi posebno, kajti — zdaj se kličejo celó namestni reservisti (Ersatzreservisten) v vojno službo.

— (*4. izkaz milodarov dežel. odboru poslanih za zapuščene rodovine v vojaščino poklicanih rezervistov.*) Znesek milodarov po 3. izkazu 4321 gold. 46 kr. Po okrajnem glavarstvu v Črnomlji poslana nabira v fari Metliški 5 gold., gosp. Ivan Šolar, c. kr. deželni šolski nadzornik 8 gold., po okrajnem glavarstvu v Kranji 154 gold. 20 kr., in sicer: od župnega urada v Sorici 4 gold., od župnika v Trbojah 3 gold. 20 kr., od županstva v Železnikih 9 gold. 80 kr., od županstva v Mavčičah 11 gold. 20 kr., od mestne občine v Kranji 126 gold.; po okrajnem glavarstvu Kočevskem nabira občine Morovec 5 gold., nabira c. k. finančnih uradnikov in c. k. finančne prokurature v Ljubljani 78 gld. 30 kr., občina Videm 60 kr., baron Gussich, c. k. okr. glavar v Logatcu 10 gld., nabira občine Radoljške 21 gld. 10 kr., c. kr. okrajna sodnija v Mokronogu nabranih 11 gold., c. kr. okrajna sodnija v Radečah 5 gold., hiša Karol C. Holzer v Ljubljani 30 gld., nabira občine Mengiške 30 gold. 53 kr., nabira občine Vodiške 3 gold., nabira občine Planinske 31 gold. 30 kr., gosp. dr. vitez Gutmansthal-Benvenutti v Dvoru pri Ratečah je daroval za ranjene, 100 gold. pa za sirote Kranjskih reservistov 100 gold., baron Karol Codelli-Fahnenfeld 20 gold., gosp. A. Klemen, župnik v Smledniku 6 gold., gosp. prof. dr. Valenta 10 gold., gosp. Gilbert Fuchs, grajščak in fužinski posestnik v Hribu 100 gold., gosp. Janez Demšar, župnik v Ledinah nabiro pri faranih 2 gold. 20 kr., gospodičini Marija in Hermina Regnard v Ljubljani 15 gold., gosp. Karol Voltman, klobučar v Ljubljani pri nekem omizji v Domžalah nabranih 6 gld., županstvo mestne občine Črnomalj dohodek gledališčine igre v narodni čitalnici Črnomaljski za družine reservistov 30 gold., — skupni znesek 5003 gold. 69 kr.

— (*Vabilo na pevski večer*) v nedeljo 8. dne t. m. na čitalničnem vrtu, s sledečim programom: 1) Hendrych — „Poziv k spevu“, moški zbor. 2) Benj. Ipavic — „Vojaška“, zbor (novo). 3) Vašak — „Radostno popotovanje“, komičen zbor. 4) B. M. „V Bosno“; deklamuje gospod Schmid. 5) Vašak — „Slovan“, zbor. 6) Nedved — „Prošnja“, čveterospev. 7) Otto — „Pevska popotnica“, komičen zbor. 8) Srečkovič — „Turčija in nje konec v Evropi“; balada s petjem in spremljevanjem glasovira. 9) Tovačovsky —

„Ruske narodne pesmi“, osmospev s spremljevanjem glasovira (novo). 10) Zajc — „Pesem hrvatskih dijakov, zbor (novo).

Začetek veselice pri vsakoršnem vremenu ob 7½ uri zvečer. Za društvenike čitalnice je vstop prost, za druge je vstopnina 20 soldov.

Na to veselico vabi vljudno vso narodno občinstvo

pevski odbor.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Cesarski patent od 28. avg. sklicuje deželne zbore v Galiciji, na Kranjskem, Goriškem in v Trstu na 12. dne t. m.; ostali zbori, za katere volitve poslancev niso še dovršene, začnó se 24. t. m.

— Ministri si zdaj glave ubijajo, od kodi denarja vzeti za stroške, ki jih bo Avstriji napravila vredba uprave (Verwaltung) v Bosni in Hercegovini. Sestavila se je v ta namen posebna komisija pod predsedstvom dvornega svetnika barona Žvegeljna (ki je zategadel moral nemudoma zapustiti Bled, kjer njegova soproga zdaj biva. Finančni minister trdi, da oni znesek 60 milijonov, ki ga je dobil Andrassy, je namenjen samo za vojsko; vsaj še za to ne bode zadostilo.

— Govori se, da presv. cesar hoče še to leto podati se v Bosno in Hercegovino.

— Magjarska mogočnost o Bosniških zadevah zelo propada. Kot civilni komisarji za uredbo uprave gredó v Bosno Hrvaški podžupani Mažuranić, Kovačević in Marković, koncipist Poturčić in okranji sodnik Janda. Tedaj vitez Vestenek ne, ki bi ga bili Kranjci tako radi dali!)

Česko. Iz Prage. — Veliki posestniki konservativne stranke (najsijajniša imena plemenitnikov Českih) so razglasili volilni oklic, ki ustavoverni koteriji hudó za kožo sega. Bistvo oklica je, da je skrajni čas, da jenja Astriji pogubno gospodstvo magjarsko-nemško.

Ogersko. — Valovi upora Magjarskega zoper zasedbo Bosne po Avstrijsko-ogerski armadi čedalje više kipijo. Izprva so z besedo oporekali zasedbi, zdaj se upirajo dejansko, zakaj priprege, ki bi jo morali dati za prevaževanje potrebnih stvarí v Bosno, tri županije niso hotele dati, dokler niso bile prisiljene.

Iz Bosne in Hercegovine. — Kar je napravljena pošta iz vseh po naših zasedenih krajev do naše meje, prihajajo nam iz bojišča poročila čedalje jasneja in obširneja. Iz vseh je razvideti, da se mohamedanski ljud divje borí zoper naše vojake, katerim se vstavljajo in jih napadajo starci, možje, žene, otroci in še celó ranjeni. To je versk fanatizem, ki se ne bo dal tako hitro ugnati. Temu fanatizmu nasproti so naši vojaki čudovito hladne krví, skoro je milost prevelika. Čeravno namreč je dokazano, da so Turki našim ranjencem porezali nosove, ušesa in celó glave ali jih drugače razmesarili in da ni nobeden vjetnik prišel živ iz njihovih rok, so vendar naši tako milostljivi, da ne povračajo teh grozovitost, ampak ranjence zdravijo, z zdravimi vjetniki pa ravnajo po vojni šegi; še le če je komu dokazano kako hudodelstvo, ga vstrelé ali obesijo, druge pa iz dežele tirajo in internirajo. Tako ravnanje je sicer res človeško, ali previdno ni, kajti pokazale so skušnje, da so še vjeti Turki skusili pokončati kolikor toliko naših, če je bila le prilika za to. Verjeti jim ne gre, ker „giavru“ (psu) ne držé nikdar besede.

Po vnanjih — Francoskih in Nemških — časnikih opominjajo Avstrijo, naj bi bolj strogo postopala z mohamedanskimi uporniki v Bosni. Vsako mesto, ki ga Avstrijska vojna s silo vzame, pride popolnoma pod vojnega poveljnika; on si izbere zastopništvo (starešinstvo), v katerem pa ne sme biti ne en mohamedanec, ker so ravno ti uporniki.

Kaj pa se godí v Bosni! Skoro vsako mesto je morala naša vojna vzeti z naskokom in veliko zgubo — le po uporu mohamedancev, ker kristijani se ne upirajo. Vendar beremo, da se skoro povsod potrjujejo dosedanji mestni odbori, celó občinski sodniki, kateri so — se ve da — mohamedanci. Le tam, kjer se pritožujejo celó Turki, se odstavljajo prejšnja zastopstva in nastavljajo nova, a le začasno, pod načelstvom vojnega poveljnika. Kaj bo sad tega premilostljivega ravnanja z nečloveškimi, versko zdivjanimi ljudmí!

Se vé, da nam ne pride na misel, dvomiti nad previdnostjo in umom naših dobrih vojskovodij v Bosni; le to bi želeli, da bi se Andrassyeva politika tudi tam doli premenila — in nadvladalo bi načelo: „Proč s Turkom!“ „Proč s Turkom!“ upije zdaj že ves civilizirani in človeški svet in Magjari bodo tudi poteptani, če se bodo temu ustavljali. Le škoda bi bilo, če bi se Avstrija pri tem vnovič spekla, ker narodi njeni res tega niso zaslužili. Nikakor ne sme draga kri naših teči za Turke.

Po vzetji Sarajeva se je — kolikor je do zdaj znano — daljno prodiranje naše vojne ustavilo za nekaj dni, dokler se oddelki ne dopolnijo. To se zdaj tudi godi, Andrassy je sprevidel, da vendar-le ni mogoče, kar je skonca trdil, vso Bosno prehoditi z dvema batalijonoma. Na Kranjskem je k nekaterim polkom poklicana že namestna reserva (Ersatzreserve).

Pisma vojakov, ki zdaj pogosto prihajajo iz bojišča, kažejo, koliko so prestali junaki naši po vremenu, móči in vročini, po gladu in žeji, po slabih potih in izdajstvu mohamedanskih prebivalcev. Nemški listi bi kaj radi dokazali, da se upora proti Avstrijski armadi vdeležujejo tudi kristijani in celó Srbija in Črnagora, al ta dokaz se jim ni še posrečil; ravno nasprotno je res: kristijani naše navdušeno sprejemajo kot odrešenike, jim po deželi služijo za ogleduhe in vodnike po neznanih potih ter jim sploh pomagajo, kolikor morejo v boji z divjo mohamedansko druhalijo. Pač pa je dokazano, da se proti Avstrijskim armadam med turčini boré tudi Poljaki in Magjari.

Izkaze ranjenih in ubitih so začeli zdaj dajati na svitlo. Kolika je bila zguba naših do 17. avgusta, smo že naznanili v zadnjem listu. Pri naskoku in cestnem boji v Sarajevu je bilo naših mrtvih 56, ranjenih pa 292, kar v primeri z vspehom in divjostjo sovražnika ni veliko. Vendar je tudi teh škoda, na vesti pa jih ima Andrassy, ker bi ne bili padli, če bi bil on šel o o pravem času v Bosno.

Boje so imele zadnje dni le čete Jovanovičeve v Hercegovini in Scaparijeve pri Doboji. Ta dva oddelka sta pa tudi res majhna — zlasti Scaparijev, ki je bil po hudih napadih skoro decimiran, ker je imel nasproti največ upornikov. Zdaj se jima pošilja izdatna pomoč, menda bota kmalu tako krepka, da bota skupno z Würtenbergom in Filipovičem mogla naprej marširati.

Turški vjetniki, katere Rusi zdaj že spuščajo, se pridružujejo večidel upornikom, v Carigradu in drugod pa jih preskrbljujejo z orožjem. Tako se drži Turška vlada Berolinske pogodbe.

V Aziji se Turki še zdaj nočejo umakniti Rusom in izročiti jim Batuma. Črnogorci pa se že zopet vojskujejo s Turki in v boji je bil knezov tast Vukotić neki že hudo ranjen.

Sliši se, da je v Bosni in Hercegovini do zdaj na nogah že blizo 65.000 Turških upornikov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.